

přesvědčení musí být také oprávněné. To by samozřejmě znamenalo, že Sára neví, protože Sárino přesvědčení není oprávněné.

Ale podmínka, že pokud má být přesvědčení považováno za vědění, musí být oprávněné, nám způsobí jinou potíž – problém regrese opravňování. Tato podmínka vylučuje možnost, že máme vůbec nějaké vědění.

A tak stojíme před rébusem. Na jedné straně se potřebujeme zbavit problému regrese opravňování, ale zdá se, že toho lze dosáhnout pouze odmítnutím podmínky, že přesvědčení musí být oprávněné, pokud má být považováno za vědění. Pokud však odmítneme tuto podmínku, dostáváme se do problému, který vzniká v případě vědmy Sáry – že za vědění lze považovat i zcela iracionální přesvědčení.

Jinými slovy, táhne nás to dvěma odlišnými směry. Na jedné straně se zdá, že vědění *musí* být podmíněno oprávněností, na druhé straně se zdá, že *nemůže*.

Jak lze tento rébus vyřešit? Třeba na to přijdete sami.

SOUVISEJÍCÍ KAPITOLY:

V této kapitole jsme se v podstatě snažili uvést to, co filozofové nazývají nutnými a postačujícími podmínkami vědění. Vysvětlení toho, co jsou „nutné a postačující podmínky“ a další příklad toho, jak se je filozofové snaží zajišťovat, najdete v 9. kapitole, Ale je to umění?

DALŠÍ ČETBA:

Chris Homer, Emrys Westacott, *Thinking through Philosophy* (Cambridge University Press, Cambridge 2000), 2. kapitola.

PODOBÁ SE MORÁLKA BRÝLÍM?

STUPEŇ NÁROČNOSTI FILOZOFICKÉ GYMNASTIKY

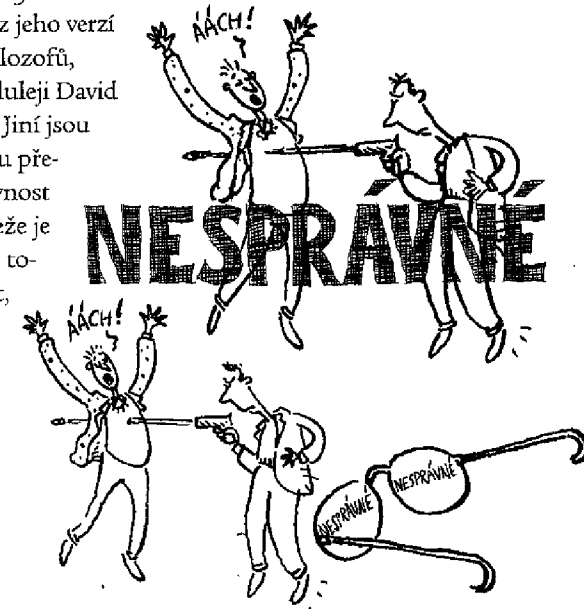
ROZCVÍČKA □

STŘEDNÍ ZÁTĚŽ □

NÁROČNĚJŠÍ CVIČENÍ ■

Jisté věci – jednání lidí – mají pro nás morální hodnotu, považujeme je za správné nebo nesprávné. Podle mnohých filozofů však tato hodnota není tomuto jednání vlastní. Spíše je zakořeněna v naší zkušenosti, v tom, jak citově reagujeme na to, co pozorujeme. Jako bychom pozorovali svět skrze jakési brýle morálky: hodnotu, o níž se domníváme, že je objektivně součástí světa „tam venku“, ve skutečnosti dané situaci dodávají citové brýle, kterými situaci pozorujeme. Pokud bychom mohli tyto brýle sejmut, zjistili bychom, že svět „sám o sobě“ ve skutečnosti žádné hodnoty nemá.

Nazývám to *brýlový model* morálky. Některou z jeho verzí vyznávalo mnoho filozofů, z nich snad nejprosluleji David Hume (1711–1776). Jiní jsou však ostře proti: jsou přesvědčeni, že nesprávnost řečněmu aktu krádeže je objektivní vlastnost tohoto aktu, vlastnost, která je s takovýmito akty spojena tak jako tak, ať je váš názor na krádež jakýkoli. Která z obou těchto teorií morálky, pokud vůbec nějaká, je správná?

Podívejme se blíže na názor, že morální hodnota je objektivní, že existuje „tam venku“ nezávisle na nás. Tento názor je známý jako *morální realismus*. Jak zjistíme, morální realismus s sebou nese jeden známý problém: znemožňuje vědění o tom, co je správné a co nesprávné. Je tomu tak proto, že není schopen vysvětlit, jak tyto morální vlastnosti rozeznáváme. Vysvětluje nám to následující příběh.

Jednoho rána, když Dobromila venku věší prádlo, přistane u ní na zahradě mimozemská vesmírná loď. Posádka z jiné planety jí nabídne, aby se s nimi proletěla nad městem, Dobromila jejich nabídku přijme a brzy už se vznáší nad střechami. Mimozemšťané učiní loď neviditelnou, aby je nikdo v ulicích pod nimi neviděl.

Potom, když prolétají nízko nad jednou tmavou uličkou, zahlédne Dobromila mladíka, který se pokouší ukrást peněženku nějaké ženě. Upozorní na to mimozemšťany. „Podívejte!“ řekne. „Měli bychom té ženě pomoci. To, co ten mladík dělá, je nesprávné!“

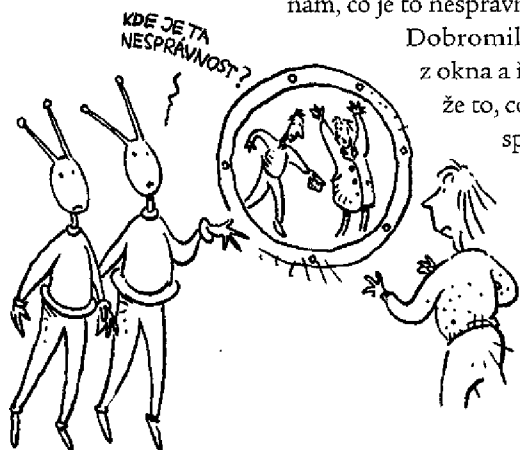
Mimozemšťané jsou zmateni.

„Nesprávné? Ty vaše pozemské řeči o tom, že je něco nesprávné, jsou pro nás naprosto nepochopitelné. Vašemu jazyku většinou rozumíme, ale nesprávnost, to je vlastnost, která pro nás zůstává záhadou. Nemůžeme přijít na to, co znamená. Chceme poznat celkové pojetí vesmíru. Nechceme nic opominout. Prosím, vysvětli nám, co je to nesprávnost.“

Dobromila je zaražená. Ukáže z okna a řekne: „Copak nevidíte, že to, co ten mladík dělá, je nesprávné?“

Mimozemšťané hledí soustředěně z okna a potom se opět otočí k Dobromile.

„Ne, nevidíme. Vlastně nám to, co říkáš, že je možné vidět nesprávnost“

případá velmi zvláštní. Máme pět smyslů stejně jako vy – zrak, sluch, čich, chuť a hmat –, ale tu vlastnost, kterou nazýváš nesprávnost, nejsme schopni rozeznat. Kde je? Kterým z vašich pěti smyslů ji rozeznáváte? A říkáš, že ji vidíš?“

Dobromila začíná chápat, proč jsou mimozemšťané tak zmatení. Koneckonců, našich pět lidských smyslů je naším jediným oknem do světa kolem nás. A pokud je nesprávnost objektivní vlastnost – pokud je součástí světa „tam venku“ –, jak se o ní dozvídáme? Jak rozeznáváme nesprávnost?

Dobromila má pocit, že přišla na to, v čem to nedorozumění spočívá.

Jak usoudit, že je něco nesprávné

„Aha, už je mi jasné, v čem je ten problém,“ řekne Dobromila. „Nesprávnost není vlastnost, kterou můžete pozorovat přímo, jako řekněme kulovitost. To ale neznamená, že je těžké zjistit její existenci. Koneckonců, to samé platí o magnetismu, ne? Nemůžeme ho vidět, slyšet, ochutnat, nahmatat ani cítit, nebo ano?“

„To je pravda.“

„A přece víme, že magnetismus tam venku existuje. Protože oprávněně odvozujeme existenci magnetismu z toho, co můžeme pozorovat přímo: například z jeho účinku na kovové piliny.“

Zdá se, že mimozemšťané začínají chápat. „Takže vy odvozujete nesprávnost krádeže z těch rysů krádeže, které můžete pozorovat?“

„Přesně.“

Co je a co by mělo/nemělo být

K Dobromilině překvapení jsou však mimozemšťané stále zmateni.

„To jsi na omylu. Takto nelze oprávněně odvozovat.“

„Proč ne?“ zeptá se Dobromila.

„Říct, že něco je nesprávné, přece znamená, že bychom to neměli dělat, nebo ne?“

Dobromila souhlasně kývne.

„A skutečnosti týkající se toho, co bychom měli nebo neměli dělat, se zcela liší od skutečností týkajících se toho, co je.“

Dobromila je zmatená. „Tomu nerozumím.“

„Přece říct, že něco by nemělo být, není totéž jako říct, že něco je. Říct, že tento mladík by neměl krást tu peněženku, ještě není totéž jako říct, že ji *krade* nebo *nekrade*, ne?“

Dobromila je nucená souhlasit.

„A naopak, říct, že něco je, není totéž jako říct, že by to mělo nebo nemělo být.“

Tím si Dobromila není tak jistá. „Ale co třeba taková skutečnost, že krást způsobuje utrpení a činí lidi nešťastnými? Neposkytuje nám bezprostředně racionální důvod, abychom nekradli?“

Mimozemšťané zavrtí svými zelenými hlavičkami. „Ne, neposkytuje. Podívej, dejme tomu, že některým lidem dělá radost působit utrpení a kradou, aby jiné činili nešťastnými. Ve skutečnosti si tedy myslí, že by to *měli* dělat. Nemá tedy smysl takovým lidem argumentovat tím, že krást způsobuje utrpení a neštěstí, protože v tom s tebou budou nadšeně souhlasit. Pouze se neshodnete v tom, jestli by měli krást, či ne.“

„To je pravda.“

Mimozemšťané argumentují dále. „A na takovémto názoru takovýchto bezohledných lidí přece není ani vzdáleně nic *iracionálního*. Můžeš to považovat za nemorální. Ale nemůžeš prostřednictvím skutečností týkajících se toho, co je, poukázat na nic, co by podpořilo tvé tvrzení, že utrpení by se působit nemělo, oproti tvrzení těchto lidí, že by se působit mělo. Prostým poukázáním na skutečnosti týkající se toho, co je, nemůžeš uvést žádný argument pro tvrzení, že ty máš pravdu a oni se mylí.“

„Hm. Možná ne.“

„Potom ale nemůžeš z popisu toho, co je, racionálně odvozovat, co by mělo nebo nemělo být.“

„Proč ne?“

„Pozorování odhaluje pouze skutečnosti týkající se toho, co je. Odhaluje pouze to, co se děje. Nemůžeš přímo pozorovat skutečnosti týkající se toho, co by mělo být. Už jsi připustila, že nesprávnost aktu krádeže není sama o sobě přímo pozorovatelná. Ale právě

jsme si ukázali, že nesprávnost krádeže nelze z pozorovatelných skutečností týkajících se toho, co je, ani oprávněně odvodit.“

„Asi máte pravdu. Ze skutečností týkajících se toho, co je, bych odvozovala skutečnosti týkající se toho, co by mělo být. A to zánitě nelze.“

„Přesně tak.“

Záhada

Mimozemšťané nyní shrnou své rozpaky nad touto vlastností – nesprávností –, o níž se Dobromila domnívá, že je tam venku, za sklem, takto: „Jak potom ale rozeznáš existenci této podivné vlastnosti? Nemůžeš ji přímo vidět, cítit, dotknout se jí, ochutnat ani slyšet, ale nemůžeš ani odvodit její přítomnost z toho, co pozoruješ, jako můžeš odvodit třeba přítomnost magnetismu. A přece říkáš, že víš, že tam je?“

Mimozemšťané se podívají z okna a zvednou obočí. „Tak jak vy, pozemšťané, tuto nesprávnost rozeznáváte? Prosím, jestli tam skutečně je, ukaž nám ji.“

Dobromila se poškrábe na hlavě a hledí upřeně na mladíka, který se stále snaží vytrhnout ženě peněženku. „Abych byla upřímná, nevím. Cítím, že určitě je tam venku. Cítím, že to, co ten mladík dělá, má určitě tu vlastnost, že je to nesprávné. Ale prostě nevím, jak tuto vlastnost rozeznat.“

Zdá se, že mimozemšťané mají pravdu: nesprávnost neumíme přímo pozorovat, ale nejsme schopni ani oprávněně odvodit její přítomnost z toho, co pozorujeme. Proto pokud ona vlastnost, kterou mimozemšťané hledají, opravdu je „tam venku“, za skleněným okýnkem, jak ji Dobromila rozezná?

Humeovo řešení

Proč nejsou mimozemšťané schopni nalézt vlastnost, kterou hledají, nám uspokojivě vysvětluje brýlový model, podle něhož morální hodnotu dodává dané situaci pozorovatel. Dobromila tím, že popisuje to, co dělá mladík za sklem jako „nesprávné“, podle

brýlového modelu pouze popisuje či vyjadřuje, jak *ona vnímá* to, co vidí. Mimoszemšťané tedy hledají na špatném místě. Pokud chtějí nesprávnost najít, musí zkoumat samotnou Dobromilu.

Přesně tentýž názor měl filozof z osmnáctého století David Hume (v podstatě patří tento argument, který nyní mimozemšťané Dobromile uvedli, právě Humeovi). Jak tvrdí Hume, hlavním problémem morálních realistů je vysvětlit, jak získáváme vědění o objektivních morálních vlastnostech. Kdyby morálka skutečně byla „tam venku“, zřejmě bychom ji nebyli schopni poznat. Hume dochází k závěru, že morální hodnota má původ v nás – v našich citech:

Vezměte si jakékoli jednání, považované za nemravné. Například vraždu. Zkoumejte ji ve všech jejích aspektech a uvidíte, zda dokážete objevit onu skutečnost či reálnou věc, kterou nazýváte nectností... Nikdy ji neobjevíte, dokud své úvahy nenamíříte do své hrudi, kde naleznete pocit nesohlasu vůči tomuto jednání, který ve vás vzniká.*

Podle Huma dodává „nectnost“ dané situaci pozorovatel.

Moore a „intuice“

G. E. Moore (1873–1958) byl morálním realistou, který si uvědomoval slabinu realismu, definovanou Hudem, a navrhl následující řešení. Našich pět smyslů není naším jediným oknem do vnějšího světa, nemorálnost jednání nerozpoznáváme obyčejným pozorováním, ale jsme vybaveni ještě dalším, šestým smyslem – Moore ho nazývá „intuice“ –, který nám umožňuje rozeznávat vnější morální vlastnosti. Stejně jako používáme radar pro vyhledávání lodí a letadel, jež zůstávají skryté našemu zraku, tak můžeme používat tuto schopnost „intuice“ k vyhledávání morálních vlastností, které nelze odhalit našimi prvními pěti smysly.

Mimoszemšťané tak nemohou nesprávnost odhalit, protože, na rozdíl od Dobromily nemají tento další, šestý smysl.

Vyřešil Moore záhadu, jakým způsobem získáváme mravní vědění? Ve skutečnosti nikoli. Zůstává totiž naprostým tajemstvím,

jak tato naše další schopnost „intuice“ má fungovat. Moore vyřešil jednu záhadu pouze tím, že ji nahradil jinou, o nic pochopitelnější. A tak Humeova námitka vůči morálnímu realismu zůstává aktuální: stále se jako jediné možné vysvětlení mravního vědění jeví být brýlový model.

Tři verze brýlového modelu

Ukázali jsme si, že brýlový model morálky nabízí uspokojující vysvětlení toho, proč mimozemšťané nejsou schopni rozpoznat nesprávnost. Měli bychom tedy brýlový model přijmout?

Ve skutečnosti můžeme vybírat hned z několika různých verzí brýlového modelu morálky. Nastíním zde tři z nich.

- *Subjektivismus*. Toto je nejjednodušší verze brýlového modelu. Podle subjektivismu tvrdit, že něco je nesprávné, znamená tvrdit, že *vy osobně* s tím nesohlasíte. Podobně pak tvrdit, že něco je správné, znamená tvrdit, že s tím souhlasíte.
- *Intersubjektivismus*. Podle intersubjektivismu tvrdit, že něco je nesprávné, znamená tvrdit, že *vaše komunita* s tím nesohlasí. Podobně pak tvrdit, že něco je správné, znamená tvrdit, že *vaše komunita* s tím souhlasí.

Všimněte si, že podle obou těchto teorií vynést morální soud znamená něco tvrdit. Toto tvrzení, pokud je pravdivé, je činěno pravdivým nějakou skutečností. Ale skutečnost, která činí tvrzení pravdivým, není „tam venku“ nezávisle na nás. Tato skutečnost je skutečností týkající se *nás*.

Ne podle všech verzí brýlového modelu je však moralizování spojeno s odvoláváním se na skutečnosti. Viz třetí verze brýlového modelu:

- *Emotivismus*. Podle emotivismu říct, že něco je nesprávné, vůbec neznámá něco tvrdit, ale spíš vyjádřit s tím nesohlas. Dejme tomu, že jdu na fotbalový zápas. Můj tým, Wormington Rovers, dá gól a já zvolám „hurá, Wormington Rovers“. Tvrdím tímto zvoláním něco? Nikoli. „Hurá, Wormington Rovers“ žádné tvrzení

* David Hume, *The Treatise on Human Nature* (1740), Book III, Part I, Section I.

neobsahuje. Není to ani pravda, ani nepravda. Všimněte si, že se dokonce nejedná ani o tvrzení o tom, co cítím. Spíše jen vyjadřuji, co cítím. Nu a podle emotivismu je něco podobného, když řeknu, že „zabíjet je nesprávné“. Tvrdit, že zabíjet je nesprávné, je v podstatě totéž jako volat „hanba zabíjení“. Takže „zabíjet je nesprávné“ není ani pravdivé, ani nepravdivé, protože, samozřejmě ani „hanba zabíjení“ není ani pravdivé nebo nepravdivé. Potom ale není zapotřebí žádná skutečnost, která by činila tvrzení „zabíjet je nesprávné“ pravdivým. Mezi přední emotivistické filozofy patří A. J. Ayer (1910–1989) a C. L. Stevenson (1908–1979).

Všechny tyto teorie jsou verzemi brýlového modelu, protože všechny tři tvrdí, že morální hodnota není rysem objektivní reality, ale je zakotvená v našich subjektivních reakcích na ni. Morálka má kořeny v tom, jak individuálně či kolektivně cítíme jistá jednání. Individuálně či kolektivně vytváříme morální hodnotu svým pocitem.

Proč mimozemšťané nemůžou rozeznat nesprávnost

Všechny tyto teorie vysvětlují, proč mimozemšťané nemůžou rozeznat nesprávnost, přestože každá tak činí poněkud jiným způsobem.

Podle subjektivismu, když Dobromila tvrdí, že „krást je nesprávné“, tvrdí, že ona osobně s krádeží nesouhlasí. Aby mimozemšťané našli skutečnost, která činí její soud pravdivým, museli by zkoumat přímo Dobromilu.

Když Dobromila tvrdí, že „krást je nesprávné“, tvrdí podle intersubjektivismu, že její komunita s krádeží nesouhlasí. Proto pokud by mimozemšťané chtěli zjistit, jestli to, co Dobromila říká, je pravda, museli by přestat pozorovat, co dělá zloděj a začít zkoumat, jaké mínění má o krádeži Dobromila a její komunita.

Podle emotivismu Dobromila netvrdí vůbec nic. Potom ale není zapotřebí žádná skutečnost, která by to, co Dobromila říká, činila pravdivým. Prostě neexistuje žádná „skutečnost“, že krást je nesprávné. Proto mimozemšťané tuto „skutečnost“ hledají marně.

Ale přestože brýlový model se vyhýbá problému s vysvětlením, jak získáváme mravní vědění, jeden rys našeho moralizování zřejmě

plně nevystihuje. Zdá se, že všechny verze brýlového modelu, ať už jsou jakkoli sofistikované, nevyhnutelně vylučují možnost jistého druhu morálního omylu – takových omylů, kterých se ve skutečnosti dopouštíme.

Vezměte si například subjektivismus. Podle subjektivismu, když řeknu „zabíjet je nesprávné“, tvrdím, že osobně se zabíjením nesouhlasím. Pak ovšem neexistuje možnost, že bych se v tom, co je nesprávné, mýlil (samozřejmě kromě případu, kdy bych nebyl v kontaktu se svými city). Pokud cítím, že zabíjet je nesprávné, pak je nesprávné (alespoň pro mě). A stejně tak, pokud Max cítí, že zabíjet je správné, pak i on má pravdu: pro něj zabíjení je správné. Podle subjektivismu máme pravdu oba.

To je však absurdní, ne? Je přece přinejmenším možné, aby se jednotlivci mýlili v tom, co je správné a nesprávné. Pomocí pojmů „správné“ a „nesprávné“ poukazujeme na vlastnosti, které existují „tak jako tak“, nezávisle na tom, jak se nám věci jeví. Potom však náš pouhý pocit; že je něco nesprávné, není zárukou toho, že máme pravdu.

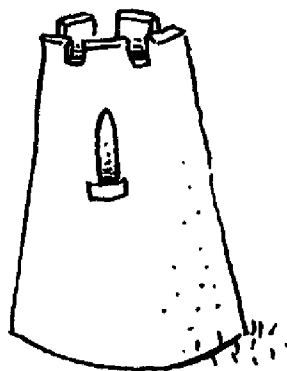
Také intersubjektivismus vylučuje jisté druhy omylu. Pokud tvrdím, že „zabíjet je nesprávné“, je to podle intersubjektivismu pravda, pakliže má komunita kolektivně cítí, že zabíjet je nesprávné. To připouští možnost, že já se můžu mýlit (můžu se mýlit v tom, s čím moje komunita nesouhlasí), ale vylučuje to možnost, že by se mýlila moje komunita. Pokud moje komunita cítí, že zabíjet je nesprávné, pak je to nesprávné (alespoň pro ni).

Ale ani toto není přijatelné. Vždyť i celá komunita se může mýlit. Skutečnost, že staří Římané měli pocit, že nechat otroka roztrhat divokou zvěří pro pobavení je morálně přijatelné, nečinila z této kratochvíle nic přijatelného.

A nakonec si vezměme emotivismus. Když říkám, že „zabíjet je nesprávné“, netvrdím podle emotivismu vůbec nic. Pokud ale nic netvrdím, opět z toho vyplývá, že neexistuje možnost, že bych se mýlil v tom, co je nesprávné. Nelze se mýlit v ničem.

Zkrátka, možnost takového individuálního a kolektivního omylu ukazuje, že morální vlastnosti jsou, koneckonců, objektivní vlastnosti.

Proč, to nám pomůže osvětlit následující analogie. Být kulatý je, dejme tomu, objektivní vlastnost. Věci jsou kulaté tak jako tak, bez ohledu na to, jaké nám připadají být. Kulatá věž nám v dálce a při jistém osvětlení bezesporu nemusí připadat kulatá. Může se zdát hranatá. Ale kdybychom všichni soudili, že věž je hranatá, mylili bychom se. Věž by přesto byla kulatá.

A to, že tvar je objektivní vlastnost, vlastnost, která existuje „tak jako tak“, vysvětluje, proč se můžeme individuálně i kolektivně mýlit v tom, jestli je něco kulaté. Kdyby byly věci kulaté, hranaté a tak dále pouze proto, že by se tak zdály, pak by věž byla hranatá, protože by se zdála být hranatá.

Kdyby tedy platil brýlový model a věci by byly nesprávné jen proto, že se zdají být nesprávné, pak by nemohla existovat možnost, že se můžeme mýlit v tom, co je nesprávné. Skutečnost, že se můžeme individuálně i kolektivně mýlit v tom, co je nesprávné, ukazuje na to, že nesprávnost je, stejně jako kulatost, objektivní vlastnost.

Zkoumali jsme tu dva konkurenční pohledy na morálku. Někteří obhajují brýlový model morálky, podle něhož morální hodnotu dané situaci dodávají citové brýle, jimiž pozorujeme svět. Jiní jsou přesvědčeni o tom, že správnost a nesprávnost jsou objektivní vlastnosti, které existují „tak jako tak“, bez ohledu na to, jak se nám věci jeví.

Který názor je správný? Musím přiznat, že v tom sám nemám jasno. Na jedné straně ti, kteří věří, že morální hodnota existuje „tam venku“ nezávisle, narážejí na nepřekonatelnou překážku – musejí vysvětlit, jak získáváme mravní vědění. Na druhé straně musím také připustit, že to, že se můžeme individuálně i kolektivně mýlit v tom, co je správné a co nesprávné, poukazuje na to, že slova „správné“ a „nesprávné“ používáme k označování objektivních vlastností, které existují „tak jako tak“. Argumenty nás tedy táhnou na obě strany.

Kterým směrem se tedy vydat? Někteří filozofové tvrdí, že jediným řešením je přijmout teorii „omylu“. Na druhé straně naše morální pojetí „správného“ a „nesprávného“ poukazuje na to, že všechny vlastnosti, které lze takto označit, musí být objektivní. Ukazuje se však, že tam venku žádné takové objektivní vlastnosti nejsou. Proto všechno, co za použití těchto pojmů tvrdíme, je ve skutečnosti nepravdivé. Je nepravdivé, že krást je nesprávné, stejně jako je nepravdivé, že krást je správné. Dopouštíme se „omylu“, když se domníváme, že jednání má morální vlastnosti. Morální hodnota je nakonec iluze.

To je však až příliš nestravitelné sousto. Spočívá snad jedině uspokojivé řešení tohoto rébusu v tom, že připustíme, že nakonec nic takového jako morální hodnota neexistuje? Nebo přijdeme na nějakou uspokojivější odpověď?

V této kapitole jsme si uvedli některé z argumentů pro a proti morálnímu realismu. V 18. kapitole, Podivná říše čísel, zkoumám argumenty pro a proti matematickému realismu. Většina názorů a argumentů v té kapitole, jak zjistíte, odráží názory a argumenty této kapitoly.

Brýlový model jde nevyhnutelně ruku v ruce s morálním relativismem – názorem, že co je správné pro jednoho jednotlivce či komunitu, může být pro jiného nesprávné, a že neexistuje žádná objektivní základní skutečnost, pokud jde o to, co je správné. Morální relativismus je rozebrán dosti obšírně v 5. kapitole, Do jámy Ivové relativismu.

Někdo by mohl tvrdit, že názor, že morální hodnota je objektivní, předpokládá, že Bůh existuje. Toto tvrzení je zpochybněno v 10. kapitole, Je možná morálka bez Boha a náboženství?

DALŠÍ ČETBA:

Emotivismus je dokonale vysvětlen jedním z jeho nejvýznamnějších stoupců v:

A. J. Ayer, *Language, Truth and Logic* (Pelican Books, Harmondsworth 1971), 6. kapitola.

Názory a argumenty z této kapitoly jsou rozebrány v:

J. L. Mackie, *Ethics: Inventing Right and Wrong* (Penguin Books, Harmondsworth 1977).

Pokud jste už přečetli tuto i 18. kapitolu, doporučuji k přečtení:

Hilary Putnam, *The Many Faces of Realism* (Open Court, La Salle, IL 1991). Zde najdete čtyři srozumitelné přednášky o realismu.

MĚLI BYCHOM TO JÍST?

STUPEŇ NÁROČNOSTI FILOZOFICKÉ GYMNASTIKY

ROZCVIČKA

STŘEDNÍ ZÁTĚŽ

NÁROČNĚJŠÍ CVIČENÍ

Každý rok je zabito několik miliard zvířat, aby byla uspokojena naše lačnost po jejich mase. Já sice maso jím, ale musím uznat, že jsou tu pádné filozofické argumenty svědčící pro to, že zabíjení jiných tvorů pouze pro uspokojení naší záliby v jistém druhu potravin je vysoce nemorální. Tato kapitola uvádí hlavní z těchto argumentů.

Jako jíst lidské maso

Restaurace. Le Clerque si právě objednává další vepřové klobásy. De Selby se na něj káravě podívá.

Le Clerque: Hele, mně maso chutná. Proč bych ho neměl jíst, když chci?

De Selby: Protože aby sis mohl ty pochutnat, musí být zabit živý tvor.

Le Clerque: A co je na tom špatného?

De Selby: Myslíš, že by bylo morálně přijatelné, kdyby někdo zabíjel lidi jen proto, že mu chutná lidské maso?

Le Clerque: Myslíš jako Hannibal Lecter? Samozřejmě, že ne.

De Selby: Ale zabíjet a jíst prasata, krávy a kuřata je podle tebe v pořádku?

Le Clerque: Ano.

De Selby: Pak mi vysvětlí, proč je nesprávné zabíjet a jíst lidi, zatímco u všech ostatních živočichů to nevádí. Jaký rozdíl mezi námi a jimi nás opravňuje k tomu, abychom s nimi zacházeli jinak než s námi?

De Selbyho otázka je oprávněná. Jak zjistíme, není lehké najít na ni odpověď.